

драма на подема“. Първоопределящ за него е не сюжетът, а начинът на неговата интерпретация, целите, които авторите си поставят при драматизацията на историческия материал. Вазов преследва националноидеологически задачи, докато Тодоров решава естетически проблеми. Асоциацията с настоящето е видна и в двете пиеси, като във Вазовата тя е декларативно-дидактична и тезисна, докато при Тодоров е изнесена на символно-алегорично ниво. Яворов вижда Вазовата драма като част от неизменната възрожденска пропеевтика на национално пристрастния и патриотично ангажиран дух. Тодоровата драма, обратно, е причислена към съвсем друг тип модерно изкуство, което *„тълкува човека – и по естеството на средствата си не може да не бъде символично. Самата груба действителност, възсъздавана от него – самият живот не е нищо друго освен една символизация на човекия дух в неговите съкровени движения.“*¹³

Въпреки усета си за големите възможности на символно-абстрактното изкуство обаче, в качеството си на режисьор-постановчик на драмите „Невеста Боряна“ и „Змейова сватба“ Яворов не успява да разработи на сцената модерния митологичен пласт, заложен в тях.

Авторът на „Безсъници“ и „Прозрения“ е особено чувствителен към символно-асоциативния потенциал на „Зидари“. Финалът за него е илюстрация на „един модерен символизъм“ с „дълбоката меланхолия на късна вечернина“, „прозирно-зрачните нюанси на речта“ и сянката на вградената жертва. Тази стилизирана картина е особено близка до мистично-декадентските настроения на поета, увлечен от символните измерения на Тодоровия храм на личността, „освободена от всички социални предразсъдъци“. Яворов оценява модерната естетика на творбата, но е особено недоволен от пропуска на Тодоров да подчини социалната драма на личната, като превърне любовната драма в „главна вена на целия драматически организъм“, в „обединителен поток на разните притоци“ и я разработи като „стихийно в своя устрем драматическо действие“.

Усилията на „Мисъл“ по европеизиране и реформиране на театралната традиция и естетическото легитимиране на новата драма в лицето на Петко-Тодоровите пиеси се изправят пред неподозирани трудности, най-често свързани с липсващата концептуална парадигма на символно-абстрактното изкуство, което ще наложи своето присъствие и в областта на театъра и драмата след войните. И по тази причина новаторските пиеси на Тодоров се разминават и с възможността за адекватна сценична интерпретация, която да изяви на сцената богатия символно-митологичен потенциал на образите и декоративната естетика на бита¹⁴, защото новата

¹³ Яворов, П. К. Две нови български пиеси. – Цит. изд., с. 100.